

atferd og betydning. I anvendelsesdelen viser man hvordan statistiske analyser av et nettverk kan designes, og hvordan mål henger sammen med nettverkseffekter og nettverksprosesser. Diffusjon og innovasjon kan forstås og beskrives ved hjelp av strukturelle nettverksanalyser. Avslutningsvis viser forfatteren hvordan sosiale nettverk er sentrale for sosial kapital, og hvordan man gjennom intervensjoner kan påvirke nettverk i helsefremmende retning.

For en som har arbeidet med sosiale nettverk og mental helse gjennom en lang forskerkarriere, var dette en forfriskende bok. Den ga mange ideer til hvordan forskningsprosjekter kan utdypes, men minner også på hvor viktig det er å ha et forskerteam med ulike faglig bakgrunn. For det kompliserte opplegget dette feltet er blitt til, trenger en kombinasjon av praktisk nærhet til substansen i forskningshypotesene og folk med kompetanse innen programmering, matematikk og epidemiologi. Boken kan og bør leses av hele teamet og også de som på overordnet, helsefremmende plan ønsker viten om hvordan man kan påvirke folkehelsen på ulike nivåer.

Tom Sørensen

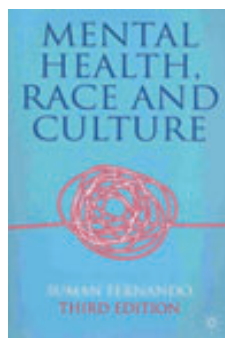
Klinikk for psykisk helse og avhengighet
 Institutt for klinisk medisin
 Universitetet i Oslo

Kritisk blick på psykiatri

Suman Fernando

Mental health, race and culture

3. utg. 232 s, tab. New York, NY: Palgrave
 Macmillan, 2010. Pris USD 35
 ISBN 978-0-230-21271-8

Transkulturell psykiatri er et felt i vekst. Pasienter med innvandrerbakgrunn har krav på kultursensitiv behandling, og søkelyset er rettet mot de store utfordringene lav- og mellominntektsland har for å utvikle et bedre

psykisk helsevern. Forfatteren leverer et engasjert innlegg som tar for seg mange av disse utfordringene. Han beskriver psykiatrien i en internasjonal historisk sammenheng, med vekt på røtter i kolonialisme og imperialisme, og foretar en nyttig grenseoppgang mellom begrepene etnisitet, rase, identitet og kultur. Han omtaler også flere asiatiske og afrikanske former for tradisjonell terapi. Boken er betydelig revidert siden forrige utgave og inneholder bl.a. nye kapitler om psykisk helse hos flyktninger,

traumeterapi og utviklingen av psykisk helsevern i lav- og mellominntektsland.

Disse nye kapitlene har økt bokens verdi.

Den er skrevet slik at den ikke forutsetter spesialkunnskaper i psykiatri eller psykologi, og forfatteren har skrevet for en bred leserkrets. Det er en nyttig oppsummering i slutten av hvert kapittel. Det er ingen illustrasjoner, men noen få tabeller. Layouten er imidlertid ellers god, med mange kapitler og underkapitler. Det er lett å finne frem.

Forfatteren er ikke redd for å uttrykke hva han mener, men ikke alle meningene er like originale. Mye er gjenkjennelig fra tradisjonell samfunnsvitenskapelig kritikk av det psykiatriske fagfeltet og særlig av «vestlig» psykiatri. Men han er selv psykiater med lang erfaring fra Storbritannia og Sri Lanka, og kritikken kommer således innenfra. Boken inneholder ikke noen omfattende og balansert redegjørelse for forskningen på områdene han omtaler. Den egner seg derfor ikke som en lærebok i transkulturell psykiatri, men vil sikkert kunne interessere de som ønsker å vite mer om global helse og transkulturell psykiatri. Med sin gjennomgående omtale av rasisme vil forfatteren kanskje først og fremst kunne stimulere til økt synliggjøring av rasisme slik denne formen for diskriminering kan komme til uttrykk i helsevesenet. Dette er et tema som fortjener økt oppmerksomhet i norsk helsevesen, ikke minst for å avdekke diskriminering der den forekommer, enten den er individuelt eller institusjonelt forankret.

Edvard Hauff

Institutt for klinisk medisin
 Universitetet i Oslo

Kvinnens helse i hele verden

Verdens helseorganisasjon

Women and health

Today's evidence, tomorrow's agenda.
 107 s, tab, ill. Genève: WHO, 2009. Pris CHF 30
 ISBN 978-92-4-156385-7

En liten, rød fiolett bok uten forsidebilde, ikke en gang av en lykkelig gravid, hvit kvinne i Vesten, men med en agenda om endring for verdens kvinner. Teksten er vel typisk for WHO: kort, uten

altfor mange eksempler, men med et rammeverk som forklarer hvordan boken er bygd opp. Den er global i sitt utsyn og inneholder mange tabeller og mye statistikk. Imidlertid kunne den med fordel hatt flere ekte bilder.

Samtidig forklarer skribentene at det faktisk er et stort kunnskapshull her: Vi vet for lite om kvinners helse. Vi har for lite data.

Som norsk lege, som for ti år siden var leder for en gruppe som leverte en tilsvarende oversikt til det norske samfunnet (1), er nok mine kommentarer ganske farget. Fordi boken er global blir den kanskje for uspesifikk. Det er store ulikheter mellom kvinners helse og skjebne i ulike deler av verden, og kvinners helse eller sykdom er svært nær knyttet til den største helseulikhetsdeterminanten: fattigdom. I stedet for å utforske dette i større detalj, og la det være rammen, ved å gi oss tydelige eksempler på hvordan dette også spesielt forklarer hvorfor noen av verdens kvinner kommer så utrolig dårlig ut (for eksempel mødredødelighet, der 99% rammer kvinner i de fattige landene), legger de et livsløpsperspektiv på presentasjonen. Jeg skjønner det, for kvinners helse skal vokse ut over ideen om at det bare dreier seg om svangerskap og fødsel. Men noen steder blir faktisk denne måten å dele det inn på, litt tam: I kapitlene om barne- og ungdomshelse finner jeg ikke veldig mye spesifikt for kvinner. For eksempel er anoreksi og bulimi samt selvskadning nesten ikke omtalt i det hele tatt som et ernærings- eller mentalhelseproblem hos unge jenter. På den annen side er boken spekket med data om ulikhetene, slik at det ligger der, og det er ubehagelig lesning.

Typisk for publikasjoner fra WHO, så er det politiske begrensninger for hva man kan skrive om. Det som ofte er et dilemma for WHO, er å skrive om abort. Bidragsyterne presenterer ikke tilgang på aborttjenester i ulike land som en helserett, ei heller for krigsvoldtatte kvinner (sivile med skader, påført i krig, skal ha adekvat nødhjelp). Farlige, illegale aborter er nevnt, men for de av oss som har kjempet for kvinners rett til reproduktiv helse, er abortproblematikken ikke bra nok tatt opp her.

På den annen side er boken spekket med data, mest på befolkningsnivå. Jeg mener at en bok om kvinners helse *ikke* bør falle i den fellen at de publiserer eller presenterer «percentage of people». I en bok om kjønn og helse er det enten sammenlikninger mellom menn og kvinner som gjelder, eller kjønnssegregerte analyser (side 54).

Trenger man data og statistikk, er denne boken bra å ha. Man blir også sterkt oppfordret til å øke forskningen på kvinners helse. Hvis man skal gjøre prinsippvalg om kvinner og helse, mener jeg at den faktisk er for global. Personlig liker jeg ikke aldersfaseoppdelingen fordi jeg faktisk ser mitt og andre kvinners liv som en helhet. Men en eller annen organisering bør man jo ha. Hvis man bruker mannen som norm, er kvinners helse lettere å forstå, men kanskje man da glemmer noen ting. Etter vår norske hjemlige debatt nylig, om kjønn, biologi og sosial konstruksjon, synes jeg boken